

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 8/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av föreningslagen, av 57 § i revisionslagen och av partilagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 februari 2010 en proposition med förslag till lagar om ändring av föreningslagen, av 57 § i revisionslagen och av partilagen (RP 267/2009 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jyrki Jauhiainen, justitieministeriet
- regeringssekreterare Sanna Alakare, arbets- och näringsministeriet
- ombudsman Riitta Särkelä, Centralförbundet för Socialskydd och Hälsa rf, även som representant för Delegationen för medborgarsamhällspolitik
- direktör Risto Kauppinen, Akava r.f.
- ordförande Jukka Silvo, GRM-revisorer r.f.
- styrelseledamot Virpi Ala-aho, Revisorer inom den offentliga förvaltningen rf
- styrelseordförande Esa Kailiala, CGR-föreningen rf
- chefsjurist Risto Airikkala, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- region- och näringspolitisk expert Lauri Korkeaoja, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, även som representant för Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf

- utvecklingsdirektör Rainer Anttila, Finlands Idrott rf
- informatör Asmo Koste, Finlands Ungdomssamarbete — Allians rf
- expert Markku Ojala, Ekonomiadministrationsförbundet i Finland rf
- jurist Marjut Vuorela, Centralförbundet för de gamlas väl
- professor Heikki Halila
- juris licentiat Lauri Tarasti.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Samlingspartiet r.p.
- Sannfinländarna r.p.
- Svenska folkpartiet r.p.
- Centern i Finland r.p.
- Kristdemokraterna i Finland r.p.
- Finlands Socialdemokratiska Parti r.p.
- Vänsterförbundet r.p.
- Gröna förbundet r.p.
- patent- och registerstyrelsen
- Finlands Näringsliv
- Finlands Egnahemsförbund rf
- Sukuseurojen Keskusliitto SSK ry
- Utlandsfinländarparlamentet.

Dessutom har skriftliga ställningstaganden lämnats av

- Socialdemokratiska riksdagsgruppen
- Centralhandelskammarens revisionsnämnd

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att föreningslagen kompletteras med bestämmelser om distansdeltagande i föreningsmöte och fullmäktigemöte. Deltagandet ska kunna ske per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel före och under mötet. Om en förenings egentliga syfte är att påverka politiska angelägenheter, är det enligt förslaget bara under mötets gång som distansdeltagande är möjligt. Möjligheten till distansdeltagande ska finnas inskriven i föreningens stadgar. Meningen är att även förbundsomröstning och annat beslutsfattande av föreningsmedlemmar ska kunna ordnas så att medlemmarna får utöva sin rösträtt genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel i sådana situationer där poströstning eller särskilda omröstningstillfällen är tillåtna enligt gällande lag.

I fråga om föreningars revision föreslås det att lekmanrevisionen ska ersättas med en verksamhetsgranskning där god lekmanrevisionssed iakttas. Verksamhetsgranskningen ska vara

obligatorisk i föreningar som inte har någon CGR- eller GRM-revisor. Dessutom ska skyldigheten att anlita CGR- och GRM-revisorer utvidgas så att den motsvarar kraven för andra privaträttsliga sammanslutningar.

För klarhetens skull ska föreningslagen kompletteras med uttryckliga bestämmelser som motsvarar dagens rättsläge när det gäller enhälliga beslut av föreningsmedlemmarna och styrelsens uppgifter i fråga om bokföring och medelsförvaltning.

Vissa lättnader föreslås i kravet på boningsort när det gäller sådana styrelsemedlemmar i föreningar som strävar efter att påverka politiska angelägenheter. Styrelsemedlemmarna i partiernas medlemsorganisationer och medlemsföreningar får vara bosatta utomlands. Medlemmarna av en partistyrelse ska däremot också framdeles vara bosatta i Finland.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Syftet med ändringen av föreningslagen (503/1989) är att lagen bättre ska tillgodose olika slags föreningars behov och kraven på modern medborgar- och organisationsverksamhet. För sådan verksamhet är det viktigt att den centrala lagstiftningen dels har en viss beständighet, dels är på så vis liberal att den medger föreningar den nödvändiga rörelsefriheten att bestämma om sina egna angelägenheter och utveckla sin interna verksamhetskultur. Det är viktiga principer också i den här reformen, anser utskottet.

Under den nu gällande föreningslagen har det skett en hel del förändringar i medborgar- och organisationsverksamheten och i föreningarnas omvärld. De datakommunikationer och kommunikationstjänster som medborgare och föreningar till exempel har tillgång till har utvecklats på

ett sätt som inte kunde beaktas när den gällande lagen stiftades. På senare år har data- och informationstekniken blivit en del av medborgarnas dagliga liv och nu gäller det inte längre uteslutande ungdomar. Också föreningar utnyttjar i allt större utsträckning den nya data- och informationstekniken i sin dagliga verksamhet, integrerat och parallellt med traditionella verksamhetsformer. Tekniken gör det möjligt att stärka medlemmarnas engagemang i föreningens verksamhet och beslutsfattande. Samtidigt gäller det ändå att se till att ansvar och beslutsförfaranden är klara och att möjligheterna till missbruk kan förebyggas också i sådan föreningsverksamhet.

En ny revisionslag (459/2007) trädde i kraft i början av juli 2007. Reformen befriade de minsta sammanslutningarna från lagfäst revision, som därefter bara har kunnat verkställas av auktoriserade revisorer. Enligt övergångsbestäm-

melserna i lagen tillämpas emellertid bestämmelserna i den upphävda revisionslagen (936/1994; nedan 1994 års revisionslag) fortfarande på val av så kallad lekmanarevisor och den revision som en sådan revisor verkställer. I sitt svar förutsatte riksdagen att regeringen omedelbart i samarbete med föreningarna inleder arbetet med att ta fram bestämmelser om revision av föreningarna så att revisionen kan ordnas på det lämpligaste sättet med avseende på både föreningarnas interna och externa behov (RSv 293/2006 rd — RP 194/2006 rd).

Propositionen om ändring av föreningslagen innefattar bland annat bestämmelser om medlemmarnas distansdeltagande i föreningsmöten. Vidare ska bestämmelserna om granskning av en förening ses över och lekmanarevision ersättas med verksamhetsgranskning. Sammanfattningsvis anser utskottet att propositionen är behövlig och lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Detaljmotivering

1. Lag om ändring av föreningslagen

17 §. Medlemmarnas beslutanderätt. Paragrafens 2 mom. möjliggör för medlemmarna att delta i föreningsmötet per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel under pågående möte eller före mötet. Det ska bestämmas om distansdeltagande i föreningens stadgar. Vidare möjliggör lagen beslutsfattande genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel vid medlemsomröstning (17 § 3 mom.) och förbundsomröstning (19 § 2 mom.) Distansdeltagande i dem är redan nu möjligt per post och genom omröstning vid särskilda omröstningstillfällen.

Med distansdeltagande försöker man sänka tröskeln för deltagande. Nuförtiden är det ganska vanligt att bara en liten del av en förenings medlemmar deltar i föreningsmöten; inte minst ungas mötesdeltagande är lågt. Genom distansdeltagande får också många särgrupper och medlemmarna i föreningar med en vid geografisk

verksamhetsradie en bättre chans att delta. Genom distansdeltagande kan allt fler vara med och besluta om föreningens frågor, och det kan antas öka medlemmarnas intresse och engagemang för föreningens verksamhet.

Med hänsyn till föreningsautonomin är det enligt utskottets mening motiverat att villkoren för distansdeltagande läggs fast i föreningens stadgar. Därmed är det upp till föreningen själv att bestämma om distansdeltagande ska accepteras och i vilken form. Det är viktigt att föreningen i sina stadgar och beslut bestämmer till exempel hur de distansröstande ska identifieras, hur distansrösternas riktighet ska kontrolleras, hur valhemligheten för distansröster ska säkerställas och hur distansröster ska beaktas i mötets beslut. Bestämmelser som kompletterar lagar och stadgar ska meddelas i föreningens omröstnings- och valordning.

Det är nödvändigt att genom lag möjliggöra distansdeltagande före ett möte bland annat för att små föreningar ska kunna införa distansdeltagande inom en nära framtid. Distansdeltagande under ett möte kan komma att kräva sådan teknik som åtminstone små föreningar inte nödvändigtvis ännu har råd med.

Utskottet har den uppfattningen att det för identifiering av en distansdeltagare inte spelar någon roll om man deltar i mötet genom datakommunikation före mötet eller under pågående möte. För att identifiera en distansdeltagare till exempel i en liten hobbyförening kan det räcka med att ett ställningstagande kommer från den e-postadress som medlemmen uppgett som sin för föreningen eller att ställningstagandet innehåller ett lösenord som föreningen gett medlemmen i förväg.

Distansdeltagande är numera möjligt i aktiebolag utifrån 5 kap. 16 § 2 mom. i aktiebolagslagen (585/2009) och i andelslag utifrån 4 kap. 9 § i lagen om andelslag (1488/2001). Sammanslutningar har redan nu utvecklat en praxis för hur de i förekommande fall till exempel genom tekniska lösningar kan säkerställa identifieringen av en i många fall mycket stor medlemskår och kontrollera rösternas riktighet och hindra att

sammanslutningens ledning före mötet får information om resultatet av en förhandsomröstning.

Möjligheten till distansdeltagande hindrar inte att man för en debatt eller kommer med nya förslag vid det fysiska mötet. Om en medlem som distansröstat infinnet sig på mötet, har han eller hon i princip rätt att delta i mötet och utöva sin rösträtt på mötet i enlighet med de allmänna principerna i föreningslagen.

Om föreningens egentliga syfte är att påverka politiska angelägenheter enligt paragrafens 2 mom., är distansdeltagande möjligt bara under själva mötet. Utskottet hänvisar till förarbetena till den gällande föreningslagen, där det sägs att "en förening inte anses vara politisk, om dess egentliga syfte är ett annat än att påverka i politiska frågor, även om också detta skulle utgöra en del av föreningens syfte och verksamhet. Så är t.ex. arbetsmarknadsorganisationerna inte politiska föreningar, fastän deras verksamhet i många avseenden omfattar frågor som måste anses politiska. (...) De viktigaste politiska föreningarna är de registrerade partierna och deras medlemsorganisationer. Sådana medlemsorganisationer är t.ex. distrikts- och kommunorganisationerna samt lokalavdelningarna och också ungdoms-, student- och kvinnoorganisationerna. (...) Också andra politiska föreningar än de i partiregistret antecknade partierna kan vara politiska, så som de föreningar som är avsedda att vara partier, men som inte har antecknats i partiregistret eller som har strukits ur det". (RP 64/1988 rd, LaUB 15/1988 rd). I praktiken är de politiska föreningarna främst politiska partier (RP 195/1989 rd). I den juridiska litteraturen anses inte heller organisationer inom det sociala området som försöker påverka socialpolitiken som politiska, lika litet som fredsorganisationer som försöker påverka utrikespolitiken. En förenings egentliga syfte bedöms i första hand utifrån dess stadgar. Man kan också fästa avseende vid föreningens faktiska verksamhet för att det inte ska vara möjligt att kringgå bestämmelsen.

38 §. Revision. Skyldigheten att anlita CGR- och GRM-revisor utvidgas i motsvarighet till kraven för andra privaträttsliga sammanslut-

ningar. Enligt 4 § 2 mom. i den nya revisionslagen ska en revisor väljas om minst två av följande tre villkor är uppfyllda: balansomslutningen överstiger 100 000 euro, omsättningen eller motsvarande avkastning överstiger 200 000 euro och antalet anställda överstiger i medeltal tre.

Skyldigheten att anlita professionell revisor gäller inte små föreningar. Enligt propositionen anses som liten förening en förening som uppfyller högst ett av villkoren ovan.

Med den utvidgade skyldigheten att anlita CGR- och GRM-revisor beräknas högst 2 000 nya företag bli omfattade av professionell revision. Utvidgningens relativa roll kan i sig i princip anses betydande, för med de nuvarande villkoren gäller skyldigheten att anlita en professionell revisor högst 1 640 föreningar. Utskottet anser ändå att de föreslagna villkoren är motiverade, eftersom de föreningar som uppfyller de nya villkoren bedriver en lika omfattande ekonomisk verksamhet ur samhällets synvinkel som övriga privata sammanslutningar som enligt bokföringslagen är bokföringsskyldiga. I praktiken anlitar en stor del av de föreningar som hamnar mellan de gamla och de nya villkoren redan nu professionella revisorer på grund av bidragsvillkoren eller föreningens egna behov.

För klarhetens skull konstaterar utskottet att när man ser på om villkoren uppfylls eller inte, beaktas medlemsföreningarnas avkastning, balans eller personal inte för föreningar typ organisation.

Vidare poängterar utskottet att man i samband med verkställigheten av lagen bör säkerställa att de myndigheter som beviljar bidrag och som styr och övervakar bidragsverksamheten i samband med bidragen godkänner verksamhetsgranskarens utlåtande, åtminstone i de situationer där det i dag räcker med ett utlåtande från en lekmanarevisor.

38 a §. Verksamhetsgranskning. En förening ska ha verksamhetsgranskare, om den inte har revisorer. I 2 mom. föreskrivs det om behörighetsvillkoren för en verksamhetsgranskare. De är i princip desamma som de allmänna behörighetsvillkoren för en revisor enligt revisionsla-

gen. En verksamhetsgranskare ska ha den ekonomiska och juridiska sakkunskap och erfarenhet som arten och omfattningen av föreningens verksamhet förutsätter.

Utskottet noterar att bestämmelsen i praktiken betyder att en liten förening till verksamhetsgranskare och enda revisor kan välja en person med adekvata förutsättningar att sköta en styrelsemedlems uppdrag. I en liten förening där inkomsterna huvudsakligen består av medlemsavgifter och andra avgifter som samlas in av medlemmarna, som inte har någon heltidsanställd personal, som bara har anspråkslösa verksamhetslokaler och saknar annan betydande förmögenhet och för vilken det i bidragsvillkoren inte stipuleras någon särskilt kvalificerad redovisnings- eller granskningsskyldighet kan en sådan person i regel åta sig uppdraget som verksamhetsgranskare som sköter sin egendom på normalt vis och som är beredd att lägga ner tillräckligt med tid på att granska föreningen.

I en större förening kräver till exempel granskningen av redovisningen av mervärdes-skatter, arbetsgivaravgifter och löner och användningen av bidrag i regel kännedom om andra regler än de som gäller för privata hushåll, vilket bör beaktas när man överväger att ta emot uppdraget som verksamhetsgranskare och att utbilda verksamhetsgranskare. Utskottet inskärper att det primärt är styrelsen som har ansvar för att ordna föreningens förvaltning så att föreningen uppfyller sina lagfästa och avtalsbaserade förpliktelser. Det är verksamhetsgranskarens uppgift att granska hur man gått till väga i föreningen.

Enligt paragrafens 4 mom. ska en verksamhetsgranskare granska föreningens ekonomi och förvaltning i den omfattning som föreningens verksamhet förutsätter och lämna en skriftlig verksamhetsberättelse till det föreningsmöte eller fullmäktigemöte som beslutar om bokslutet. I momentet föreskrivs dessutom i större detalj om verksamhetsberättelsens innehåll.

Berättelsen är en ny typ av kontrollmekanism. I den nya lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009) föreskrivs om en motsvarande verksamhetsgranskning. En verksamhetsgransk-

ning skiljer sig väsentligt från en revision bland annat till sitt syfte, innehåll och behörighetsvillkoren för granskaren.

En verksamhetsgranskning betjänar närmast föreningsmedlemmarnas behov av information, och föreningen kan till stor del själv bestämma i detalj vad granskningen ska innehålla, i motsats till innehållet i en lagfäst revision. I revisionslagen och internationella standarder för god revisionssed som är avsedda att iakttagas allmänt anges det betydligt utförligare vad en revision ska innehålla. Av en verksamhetsgranskare krävs, till skillnad från en revisor, inte avlagda studier i redovisning och revision, erfarenhet och revisionsexamen, och på verksamhetsgranskningen tillämpas inte heller detaljerade internationella revisionsstandarder.

I lagen föreslås bli föreskrivet om minimikraven för en verksamhetsgranskning och en verksamhetsgranskningsberättelse. Deras närmare innehåll kan läggas fast i föreningens stadgar eller genom beslut av föreningsmötet. Också organisationer och de som ger föreningarna bidrag kan komma med allmänna råd och rekommendationer om verksamhetsgranskningen, där kraven kan anpassas till olika föreningars behov och utifrån vilka föreningar, deras medlemmar och verksamhetsgranskare kan få en adekvat föregående uppfattning om vad som krävs av granskningen.

Syftet med verksamhetsgranskningen är, så vitt det gäller granskning av bokföring och bokslut, att ge en allmän överblick över huruvida bokslutet i väsentliga delar stämmer överens med föreningens verksamhet och ekonomiska situation. Syftet med granskningen av förvaltningen är att få en allmän uppfattning om huruvida föreningens ledning och förvaltning har ordnats på ett sätt som svarar mot den normala ordningen i andra föreningar och föreningsmötets beslut, om ledningen har verkställt föreningsmötets beslut, om ledningens och förvaltningens löner, arvoden och övriga ekonomiska förmåner följer föreningsmötets riktlinjer och att kontrollera att föreningens ledning eller förvaltning inte har gynnat sig själv, någon medlem eller någon utomstående.

Med hänsyn till detta anser utskottet att kraven på verksamhetsgranskningsberättelsen i 4 mom. är onödigt stränga och detaljerade. Men för att säkerställa en konsekvent praxis bör det förutsättas i bestämmelsen att om granskningen visar att föreningen har orsakats skada eller att det har brutits mot föreningslagen eller föreningens stadgar, ska det nämnas i granskningsberättelsen. Utskottet föreslår att 4 mom. ändras i överensstämmelse med detta.

Utskottets förslag om verksamhetsgranskningens innehåll och verksamhetsgranskningsberättelsen i 4 mom. är betydligt lindrigare än gällande krav på lekmanrevision av en förening, som det föreskrivs om i 19 § i 1994 års revisionslag. Med avvikelse från gällande lag förutsätter 4 mom. inte utlåtanden, som kräver särskild kännedom om föreningens verksamhet, bokföring och revision (19 § 1 mom. 1—3 punkten i 1994 års revisionslag), föreningens finansiering och verksamhet (4 punkten) eller skadeståndslagstiftningen och skadeståndspraxis (1 mom. 5 punkten och 2 mom.). För klarhetens skull konstaterar utskottet att en förening inte behöver ändra sina stadgar bara för att den inför verksamhetsgranskning.

I en liten förening innebär granskningen av ekonomin inom ramen för en verksamhetsgranskning i praktiken främst granskning av verifikat och handlingar, vilket ingår i granskning av bokföringen och bokslutet enligt 19 § 1 mom. 1 punkten i 1994 års revisionslag. Om föreningen har eget kapital eller om den har ställt säkerheter, ska också de granskas inom ramen för granskningen av ekonomin. Med eget kapital avses till exempel överskott från föregående räkenskapsperioder. För medlemmarna är det viktigt att uppgifterna i bokslut och verksamhetsberättelser över föreningens verksamhet och ekonomiska situation under olika räkenskapsperioder är sinsemellan jämförbara. Därför bör man i verksamhetsgranskningen också fästa avseende vid hur överskottet från tidigare räkenskapsperioder har använts eller förluster täckts in. En stor del av de små föreningarna har över huvud taget inget eget kapital, skulder eller egendom som duger som säkerhet.

Granskningen av förvaltningen inom ramen för verksamhetsgranskningen innebär i en liten förening i första hand granskning av föreningens protokoll och korrespondens.

I motiven till propositionen (s. 19) beskrivs vad som i princip ingår i en verksamhetsgranskning. Många av faktorerna är sådana att de inte alls förekommer i de minsta föreningarna. En liten förening som har små intäkter, kostnader och tillgångar och få anställda behöver inte satsa oproportionellt mycket på att ordna förvaltningen och verksamhetsgranskningen. För att ordna förvaltningen på tillbörligt vis räcker det vanligen för de minsta föreningarna att de utser en eller flera personer som är ansvariga för fakturering, betalning av räkningar, bokföring, korrespondens och protokollen över styrelsens och föreningens möten.

Om föreningens verksamhet och ekonomi är mer än obetydliga, brukar olika personer svara för dels bokföring och fakturering, dels godkännande av räkningar. Det är normalt och acceptabelt att man inte heller i granskningen av en större föreningens verksamhet varje år i detalj sätter sig in i alla de granskningsfrågor i anknytning till föreningens förvaltning som nämns i regeringens proposition.

Verksamhetsgranskaren ska lämna en skriftlig granskningsberättelse om sin verksamhetsgranskning till det möte som beslutar om bokslutet. I berättelsen ska det anges vilket bokslut den gäller. Om föreningen har flera verksamhetsgranskare, kan de avge en gemensam berättelse. Om det vid granskningen har kommit fram faktorer i föreningens ekonomi eller förvaltning som föranleder väsentliga anmärkningar, ska det nämnas i berättelsen. Om det vid granskningen visar sig att föreningen har orsakats skada eller att det har brutits mot föreningslagen eller föreningens stadgar, ska det nämnas i granskningsberättelsen över verksamheten. Med föreningslagen avses här också andra lagar som enligt föreningslagen är tillämpliga på föreningen, som bokföringslagen (1336/1997).

Om det vid granskningen framgår att bokföringen eller bokslutet i väsentliga delar inte anger föreningens intäkter, kostnader, tillgångar och

skulder eller om till exempel ledningens eller personalens personliga kostnader har bokförts som kostnader, ska det nämnas i granskningsberättelsen. Om föreningen har eget kapital eller om den har ställt säkerheter och om väsentliga brister i dem har iakttagits vid granskningen, ska också de här bristerna tas upp i berättelsen. Med tanke på föreningens medlemmar är det nödvändigt att granska sambandet mellan bokföring och bokslut, eftersom medlemmarna i princip inte har någon annan möjlighet att försäkra sig om att bokslutet grundar sig på bokföringen. Kravet är lindrigare än kravet i den gällande lagen att också en lekmannarevisor ska lämna ett utlåtande om bokslutet har upprättats enligt gällande bestämmelser och om det ger rättvisande och tillräckliga uppgifter om resultatet av föreningens verksamhet och dess ekonomiska situation på det sätt som avses i bokföringslagen. Med avvikelse från den nya lagen om aktiebolag behöver bokföring och bokslut nämnas i föreningens verksamhetsgranskningsberättelse bara om väsentliga brister kommer fram vid granskningen.

I praktiken ska främst sådana skador nämnas i berättelsen som en styrelsemedlem eller funktionär enligt 39 § i föreningslagen kan vara ansvarig för, eftersom föreningsmötet i regel kan besluta att bara de här personerna ska avkrävas ersättning för skadan. Granskning av lagligheten i föreningens verksamhet gäller i princip inte huruvida någon annan lag, myndighetsbestämmelser och beslut och avtal om verksamheten har iakttagits eller inte. Men i berättelsen ska också en sådan väsentlig skada som iakttagits vid granskningen tas upp som har att göra med brott mot bestämmelserna, föreskrifterna, besluten eller avtalen. Utskottets förslag skiljer sig från den nya lagen om aktiebolag så till vida att föreningens verksamhetsgranskare inte behöver ta ställning till vem som har orsakat skadan och om villkoren för att kräva skadestånd uppfylls eller inte.

Det är nödvändigt att kräva att väsentligt missbruk och väsentliga försummelser som iakttagits vid granskningen ska nämnas i granskningsberättelsen, eftersom enskilda föreningsmedlemmar normalt inte har något annat sätt att

få reda på saken. Det är också nödvändigt för dem som beviljar förmåner av offentliga medel och föreningens borgenärer och avtalspartner.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelsen. Andra meningen i 3 mom. i ikraftträdande- och övergångsbestämmelsen i lagförslag 1 är bara tillämplig på en förening som utifrån revisionslagen eller någon annan lag inte alls behöver välja CGR- eller GRM-revisor. Normal praxis är att det i en stor förenings stadgar bestäms om två revisorer, som i regel väljs så att den ena är CGR- eller GRM-revisor och den andra en lekmannarevisor. För att denna bevisligen fungerande praxis ska kunna fortsätta utan ändringar i stadgarna, behöver övergångsbestämmelserna ändras så att också en större förening som enligt lagen ska välja åtminstone en CGR- eller GRM-revisor utan att ändra stadgarna kan välja en verksamhetsgranskare till andra revisor. Utskottet föreslår därför att andra meningen i 3 mom. i ikraftträdande- och övergångsbestämmelsen flyttas över till ett nytt 4 mom. och att det dessutom kompletteras med en bestämmelse om större föreningar.

2. Lag om ändring av 57 § i revisionslagen

57 §. Övergångsbestämmelser. Paragrafens 3 mom. har ändrats genom lag 1604/2009. För att samordna det föreslagna 3 mom. med den lagen bör momentet korrigeras på lämpligt sätt. Vidare föreslår utskottet att formuleringen i sista meningen i 3 mom. justeras för att göra den klarare.

Ingressen. Till följd av ändringen i 57 § måste också lagens ingress justeras.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 3 utan ändringar och

godkänner lagförslag 1 och 2 med följande ändringar:

1.

Lag

om ändring av föreningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i föreningslagen av den 26 maj 1989 (503/1989) 8 § 5 och 7 punkten, 17, 19 och 22 §, 23 § 1 mom. 4 punkten, 24 §, 26 § 2 mom., 27 § 1 mom. 2 punkten, 28 §, 29 § 4 mom., 30 §, 31 § 2 mom., 32 § 2 mom., 35 och 38 §, 39 § 1 mom. samt 52 § 1 och 3 mom.,

av dem 35 § sådan den lyder i lag 894/2002, samt 38 § och 39 § 1 mom. sådana de lyder i lag 941/1994, samt

fogas till lagen en ny 38 a § som följer:

8, 17, 19, 22—24, 26—32, 35 och 38 §
(Som i RP)

38 a §

Verksamhetsgranskning

(1—3 mom. som i RP)

En verksamhetsgranskare ska granska föreningens ekonomi och förvaltning i den omfattning som föreningens verksamhet förutsätter och lämna en skriftlig verksamhetsgranskningsberättelse till det föreningsmöte eller fullmäktigemöte som beslutar om bokslutet. *Om det vid granskningen framkommer att föreningen har orsakats skada eller att det har brutits mot denna lag eller föreningens stadgar, ska det nämnas i granskningsberättelsen.*

(5 mom. som i RP)

39 och 52 §
(Som i RP)

(1 och 2 mom. som i RP)

Bestämmelserna om verksamhetsgranskning i denna lag tillämpas på granskning avseende räkenskapsperioder som börjar när denna lag träder i kraft eller därefter. *(Utesl.)*

Om en förening inte är skyldig att välja en revisor som avses i revisionslagen, ska föreningen välja en verksamhetsgranskare eller en i revisionslagen avsedd revisor i enlighet med de bestämmelser om revisorer och revision som införts i stadgarna före denna lags ikraftträdande och stadgarnas bestämmelser om revision ska anses gälla revision och verksamhetsgranskning.. På motsvarande sätt kan en förening som är skyldig att välja en revisor och i vars stadgar en bestämmelse om flera revisorer har införts före denna lags ikraftträdande välja en verksamhetsgranskare till andra revisor. (Nytt 4 mom.)

2.

Lag

om ändring av 57 § i revisionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i revisionslagen av den 13 april 2007 (459/2007) 57 § 3 mom., sådant det lyder i lag
1604/2009, som följer:

57 §

Övergångsbestämmelser

Utan hinder av denna lag ska föreningar till-
lämpa bestämmelserna i den lag som upphävs
när det gäller val av annan revisor än en CGR-
eller GRM-revisor eller CGR- eller GRM-sam-
manslutning och när det gäller revision enligt 1 §
1 mom. som en sådan revisor verkställer avseende
räkenskapsperioder som inleds före
den 20 . Trots denna lag ska bostads-
aktiebolag tillämpa bestämmelserna i den lag
som upphävs på val av annan revisor än en
CGR- eller GRM-revisor och på revision enligt

1 § 1 mom. som en sådan revisor verkställer av-
seende räkenskapsperioder som inleds före den
1 juli 2010. På motsvarande sätt ska samman-
slutningar eller stiftelser som bildats före denna
lags ikraftträdande tillämpa bestämmelserna i
den lag som upphävs när det gäller val av annan
revisor än en CGR- eller GRM-revisor eller
CGR- eller GRM-sammanslutning och om revi-
sion som en sådan revisor verkställer avseende
räkenskapsperioder som avslutas senast år 2011.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

LaUB 8/2010 rd — RP 267/2009 rd

Helsingfors den 5 maj 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Janina Andersson /gröna
vordf. Anna-Maja Henriksson /sv
medl. Esko Ahonen /cent
Kalle Jokinen /saml
Timo Kalli /cent
Oiva Kaltiokumpu /cent
Ilkka Kantola /sd
Sampsa Kataja /saml
Krista Kiuru /sd

Jari Larikka /saml
Sanna Lauslahti /saml
Outi Mäkelä /saml
Raimo Piirainen /sd
Pirkko Ruohonen-Lerner /saf
Tero Rönni /sd
Kari Uotila /vänst
Mirja Vehkaperä /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.

RESERVATION

Motivering

För den fria medborgar- och organisationsverksamheten spelar det en stor roll att de grundläggande lösningarna i föreningslagen har beständighet och flexibilitet. Men föreningslagen behöver ses över partiellt, till exempel på grund av den datatekniska utveckling som skett sedan lagen trädde i kraft.

Det finns några tvivelaktiga detaljer i propositionen som kräver precisering. Den vill tillåta distansdeltagande i en förenings möten, om förenings stadgar medger det. Självfallet måste man kunna delta i ett föreningsmöte i realtid också med ett tekniskt hjälpmedel när förenings egna stadgar tillåter det. Men lagförslaget möjliggör också distansdeltagande före föreningsmötet.

Idén med att möjliggöra så kallat online-deltagande är att det kan tänkas sänka gränsen för medlemmarnas deltagande, inte minst i små föreningar. Distansdeltagandet och detaljerna kring det ska anges i förenings stadgar. Å andra sidan är distansdeltagande möjligt bara under pågående möte, om förenings egentliga syfte är att påverka politiska frågor.

Distansdeltagande före mötet är ett problem med tanke på det demokratiska beslutsfattandet. Utifrån propositionen är det inte helt klart till exempel vilka konsekvenserna är om en person som bundit upp sig på förhand i en fråga ändrar åsikt, om det läggs fram nya förslag till beslut som ingen hade vetskap om när förhandsåsikterna meddelades. De som förbereder ett möte, alltså förenings ledning, får veta en distansdeltagares åsikt före mötet och skulle, om de så vill, kunna manipulera slutresultatet. Med hänsyn till föreningsmötets natur är det olämpligt med förhandsdeltagande, för det är vanligt vid ett föreningsmöte att deltagarnas åsikter ändras efter diskussioner och information på mötet. Följaktligen måste det vara möjligt att ifrågasätta på själva mötet före beslutsfattandet om en på förhand meddelad åsikt ska betraktas som spikad eller inte.

Experter på föreningslagen och flera andra som yttrat sig har över nästan hela linjen varit av den åsikten att möjligheten till distansdeltagande på förhand bör strykas i förslaget. I utlåtandena har det påpekats att reformen öppnar nya möjligheter till missbruk och att det kommer att medföra oklarheter i förenings beslutsfattande. I många utlåtanden anses distansdeltagande på förhand som ett problem också med tanke på medlemsdemokratin och likställdheten. Enligt den gällande föreningslagen har föreningar och fullmäktige två sätt att fatta beslut: besluten fattas antingen på mötet eller vid medlems- eller förbundsomröstningar vid särskilda omröstningstillfällen eller per post. Om distansdeltagande på förhand blir möjligt, blandas de här två modellerna ihop. Någon lagstiftning som tillåter distansdeltagande på förhand finns veterligen inte någonstans i världen.

Därför bör distansdeltagande före möte inte möjliggöras i föreningslagen. I övrigt instämmer vi i utskottets betänkande.

Förslag

att lagförslag 2 och 3 godkänns enligt utskottets betänkande och

att lagförslag 1 godkänns enligt betänkandet men 17 § med ändringar:

Reservationens ändringsförslag

17 §

Medlemmarnas beslutanderätt

(1 mom. som i LaUB)

I förenings stadgar kan det bestämmas att medlemmarna under de förutsättningar som anges i stadgarna får delta i föreningsmötet per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel under pågående möte (*utesl.*). Sådant deltagande förutsätter att delta-

LaUB 8/2010 rd — RP 267/2009 rd

ganderätten och riktigheten av rösträkningen kan kontrolleras på ett sätt som kan jämföras med de förfaranden som iakttas vid vanliga föreningsmöten. Om föreningens egentliga syfte är

att påverka politiska angelägenheter, gäller sådan deltaganderätt endast under själva mötet.
(2 och 3 mom. som i LaUB)

Helsingfors den 6 maj 2010

Tero Rönni /sd
Ilkka Kantola /sd
Krista Kiuru /sd

Raimo Piirainen /sd
Kari Uotila /vänst